

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

بدعهدی آمریکا در معاهده‌های بین‌المللی (۲)

توافق اقلیمی پاریس

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مهدی ناجی

۱	مقدمه	۱
۱	اهداف پیمان پاریس	۱
۲	ضمانت اجرای توافق پاریس	۲
۲	خروج آمریکا از توافق پاریس	۲
۳	دلایل خروج آمریکا	۳
۴	نقض تعهدات آب و هوایی توسط ترامپ	۴
۴	پیامدهای خروج آمریکا از توافق پاریس	۴
۶	آمریکا همچنان عضو کنوانسیون سازمان ملل متحد	۶
۶	واکنش ها به خروج آمریکا از توافق پاریس	۶
۷	کلام آخر	۷

توافق پاریس یا پیمان پاریس، قراردادی در چارچوب کنوانسیون سازمان ملل تغییرات اقلیمی است؛ که قرار است از سال ۲۰۲۰، هدف‌هایی مربوط به حل مسائل مرتبط با تعدیل، تامین بودجه و سازگاری با بحران انتشار گازهای گلخانه‌ای در سطح جهان محقق شود. متن این توافقنامه میان نمایندگان ۱۹۵ کشور جهان در بیست و یکمین کنفرانس تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد در پاریس تصویب شد و در ۲۱ دسامبر سال ۲۰۱۵، به تایید عمومی رسید. این پیمان در روز «زمین» برابر با ۲۲ آوریل سال ۲۰۱۶، در مراسمی در نیویورک به امضا رسید. تا ماه نوامبر سال ۲۰۱۶، ۱۹۳ عضو کنوانسیون سازمان ملل در زمینه تغییرات اقلیمی، این توافقنامه را به امضا رساندند که از این میان، ۱۰۰ عضو آن را تصویب کردند. پس از تصویب این قرارداد توسط اتحادیه اروپا در اکتبر سال ۲۰۱۶، تعداد کشورهای تصویب کننده آن از نظر میزان تولید گازهای گلخانه‌ای به حد نصاب لازم برای اجرایی شدن پیمان رسید. این توافقنامه از چهارم نوامبر سال ۲۰۱۶، به اجرا درآمده است. بر اساس متن این توافق قرار بود، زمانی که ۵۵ کشور جهان که عامل تولید حداقل ۵۵ درصد از گازهای گلخانه‌ای جهان هستند، این توافقنامه را تصویب، پذیرش یا امضا کنند، پیمان وارد فاز اجرایی شود. در حال حاضر تمام کشورها به جز آمریکا، عضو این توافق هستند.^۱

اهداف پیمان پاریس^۲

هدف این پیمان در بند دوم این معاهده، به این شرح آمده است: «ارتقای اجرای چارچوب سازمان ملل در زمینه تغییرات اقلیمی از طریق حفظ افزایش میانگین دمای جهانی پایین‌تر از دو درجه سانتی‌گراد، بالای میانگین دوران پیشاصنعتی». از جمله اهداف دیگری که در این پیمان آمده است، می‌توان به این موارد اشاره داشت:

۱ - اعتماد نافرجام (تاریخ بدعهدی‌های ایالات متحده آمریکا)؛ ابوذر گوهری مقدم، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ص ۲۳۲.

۲ - توافقنامه اقلیمی پاریس چیست و چه الزاماتی می‌آورد؟، اقتصاد نیوز، ۱۳۹۶/۳/۱۲.

تلاش برای جلوگیری از افزایش ۱/۵ درجه‌ای دما نسبت به دوران پیش صنعتی به منظور کاهش خطرات و عوارض ناشی از تغییرات اقلیمی

افزایش توانایی سازگاری با عوارض شدید تغییرات اقلیمی و ایجاد مقاومت اقلیمی

شرایطی برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای به شیوه‌ای که روند تولید غذا دچار نقصان نشود.

منطبق‌سازی جریان اقتصادی با سازوکاری در مسیر کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و توسعه مقاومت اقلیمی

■ ضمانت اجرای توافق پاریس

اگرچه در ظاهر هیچ مجازاتی برای کشورهایی که از هدف‌هایشان تخلف کنند، وجود ندارد، اما توافق پاریس، مقرراتی را برای شفافیت عملکرد کشورها برای ترغیب دولت‌ها به منظور پایبندی به تعهدهایشان، وضع کرده است. توافق پاریس کشورها را ملزم می‌کند تا درباره میزان آلاینده‌های جوی خود و نیز درباره چاره‌اندیشی‌هایی که برای کاستن از این آلاینده‌ها داشته‌اند، گزارش دهند. از سوی دیگر، هر کشوری که توافقنامه را به رسمیت شناخته، درجه‌ای از مشارکت ملی را برای خود تعیین می‌کند که در بند سوم پیمان، به آن اشاره شده است. این بند از کشورها خواسته تا بلندپرواز باشند، در طول زمان روند پیشرفت خود را ارائه دهند و دیدگاه خود را دستیابی به هدف پیمان قرار دهند. میزان مشارکت باید هر پنج سال یک بار به دبیران کنوانسیون سازمان ملل متحد در زمینه تغییرات اقلیمی^۱، گزارش شود تا به ثبت برسند.

■ خروج آمریکا از توافق پاریس

دونالد ترامپ پیش از حضور در کاخ سفید، در مبارزات انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۱۶، مسئله گرم شدن زمین را «فریب» دانسته و گفته بود که تعهد آمریکا به کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای به بخش تولید انرژی این کشور، به خصوص تولید زغال سنگ، آسیب می‌زند و باعث می‌شود، کشورهایی مانند چین و هند از امتیاز تجاری نسبت به آمریکا برخوردار شوند. او حتی یک بار به این موضوع اشاره کرد که جاروجنجال تغییرات اقلیمی ساخته و پرداخته ذهن چینی‌ها است و آن‌ها بر آن‌اند تا با طرح چنین شایعاتی، به اقتصاد آمریکا آسیب برسانند.

در نهایت، دونالد ترامپ، در تاریخ ۱ ژوئن ۲۰۱۷، به عنوان رئیس جمهور آمریکا، اعلام کرد که آمریکا تمامی مشارکت‌های خود را در توافقنامه پاریس ۲۰۱۵، متوقف خواهد کرد. این در حالی بود که در واقع یکی از نقاط ثقل برای پیوستن سایر کشورها به این توافق، حضور آمریکا به عنوان یکی از قطب‌های صنعتی جهان و از جمله تولیدکننده بیشترین آلودگی در کره زمین بود. در این خصوص، ترامپ عنوان کرد که «توافق پاریس، اقتصاد آمریکا را تضعیف می‌کند» و «آمریکا را در معرض زیان دائمی قرار می‌دهد». ترامپ، در یک اعلان تلویزیونی به صراحت اعلام کرد: «به منظور انجام وظیفه خود برای محافظت از آمریکا و شهروندان آن، آمریکا را از توافق اقلیمی پاریس خارج خواهد کرد». او در بخشی دیگر از سخنانش تاکید کرد که «توافق پاریس نسبت به آمریکا بسیار ناعادلانه است». او مدعی شد که در صورت اجرای این توافق، آمریکا، ۳ تریلیون دلار در تولید ناخالص داخلی متضرر خواهد شد و ۶/۵ میلیون نفر، شغلشان را از دست خواهند داد.

در حالی که این تصمیم از سوی مقامات آمریکا، به ویژه اعضای حزب جمهوری خواه، مورد حمایت قرار گرفت؛ اما این بدعهدی آشکار آمریکا با واکنش‌های بین‌المللی همراه بود و این تصمیم، انتقاد شدیدی را از سوی سازمان‌های مذهبی، تجاری، رهبران سیاسی تمام احزاب، طرفداران محیط زیست، دانشمندان و شهروندان چه در داخل آمریکا و چه خارج از این کشور، به دنبال داشت. به دنبال این تصمیم ترامپ، فرمانداران چندین ایالت آمریکا، «تحدیه آب و هوای آمریکا» را تشکیل دادند تا اهداف توافقنامه پاریس را در سطح ایالتی دنبال کنند. تا فوریه ۲۰۱۸، ۱۶ ایالت به همراه پورتوریکو، به این اتحاد پیوستند. هرچند تلاش‌های دیگری از سوی مقامات ایالتی و شهرداری‌های شهرهای مختلف نیز در جهت پیشبرد مفاد این توافق صورت گرفت؛ اما این اقدامات از سوی کارشناسان، به تلاشی تعبیر شده است تا به گونه‌ای از واکنش‌های بین‌المللی به این بدعهدی بکاهد و به نحوی توپ را در زمین شخص ترامپ بیندازد. چرا که به زعم این کارشناسان، این گونه اقدامات جسته و گریخته بدون نظارت و شفافیت بین‌المللی، قادر نیست تا آسیب‌های وارده ناشی از خروج آمریکا از این توافق جهانی را جبران کند.^۱

■ دلایل خروج آمریکا

مهمترین دلایلی که کارشناسان برای تصمیم آمریکا در خروج از این توافق بین‌المللی عنوان کرده‌اند به شرح زیر است:

- گروه‌های ذی‌نفع یک عامل تعیین‌کننده در خط مشی سیاسی آمریکا محسوب می‌شوند و از جمله این گروه‌ها، می‌توان به گروه‌های ذی‌نفع در صنایع فسیلی اشاره داشت که به طور چشم‌گیری در حزب جمهوری خواه، نفوذ ویژه‌ای دارند. هنگامی که آمریکا از توافق اقلیمی پاریس خارج شد، دولت ترامپ تلاش کرد تا مقررات آب و هوایی تدوین شده را به منظور بهره‌برداری شرکت‌های انرژی از جمله صنایع کوخ^۲ لغو کند.

گره خوردن دولت ترامپ، به صنعت سوخت فسیلی

- هواداری حزبی، تنش‌های سیاسی و خصومت‌های ایدئولوژیک، که آمریکای امروز را تعریف می‌کنند. فضای کمی را نسبت به گذشته برای همکاری دو حزب باقی گذاشته است؛ گردهمایی اتحاد راست‌گرایان ۲۰۱۷ که در ویرجینیا به وقوع پیوست، تنها یکی از حوادثی بود که این دوقطبی بودن در آمریکا را نشان می‌داد. با توجه به این موضوع، واکنش هواداران ترامپ نه تنها به تصمیم او مبنی بر خروج از توافق پاریس منفی نبوده، بلکه ترامپ را به حدی جسور کرده است که این تصمیم را حتی مدت‌ها قبل به صورت جدی در میان مردم اعلام و از آن به عنوان حفاظت از منافع مردم آمریکا یاد کند.

دو قطبی سیاسی و اجتماعی ایجاد شده، عامل تشجیع ترامپ در خروج از این توافق

۱ - اعتماد نافرجام (تاریخ بدعهدی‌های ایالات متحده آمریکا)؛ ابوذرگوهری مقدم، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ص ۲۳۲.

۲ - Koch Industries

شک و تردید ترامپ نسبت به تغییرات اقلیمی

- ترامپ پذیرش اصل بنیادین مسئولیت مشترک را رد می‌کند. او هرگز به صورت عمومی عنوان نکرده است که «تغییرات آب و هوایی» اتفاق می‌افتد و اینکه این تغییرات توسط انسان‌ها به وجود می‌آید. او در سخنرانی روز اعلام خروج از توافق اقلیمی پاریس، اعلام داشت که «این توافق در سطح بالایی نسبت به آمریکا» غیرمنصفانه است. کارشناسان معتقدند که بسیار دشوار است تا عقاید سرکشانه ترامپ را نسبت به موضوع تغییرات آب و هوایی و امور بین‌المللی تغییر داد.

فاصله چشم‌گیر ترامپ از فلسفه سیاست خارجی اواما: تاکید بر موضوع «اول آمریکا».

اگرچه ترامپ و اواما، هردو، منافع ملی ایالات متحده را در برابر سایر جهان مقدم می‌شمارند، اما از لحاظ اقتصادی، اواما عقیده داشت که توافق پاریس، امنیت اقلیمی آمریکا را بیشتر می‌کند، اقتصاد سبز آمریکا را ترویج می‌دهد و برای امنیت شغلی و انگیزه رقابتی نسبت به سایرین ضروری است. در مقابل ترامپ معتقد است که پیمان پاریس، انگیزه رقابتی آمریکا را به خطر می‌اندازد و اشتغال و صنایع مبتنی بر انرژی سنتی را مختل می‌کند.

■ نقض تعهدات آب و هوایی توسط ترامپ

تصمیم ترامپ مبنی بر خروج از توافق بین‌المللی پاریس، را می‌توان گامی در ادامه بدعهدی‌های آمریکا دانست؛ زیرا زمانی که احساس کند، منافعش از یک پیمان بین‌المللی تامین نمی‌شود، به راحتی از آن خارج می‌شود. این در حالی است که اصل وفای به عهد، یکی از ارزش‌ها و اصول اساسی جهانی است که همکاری بین‌ملتها را میسر می‌سازد. در هر صورت، در سیستم سه جانبه آمریکا، رئیس‌جمهور، کنگره و دیوان عالی کشور، اختیارات خود را برای ایجاد سیاست‌های اقلیمی با یکدیگر تقسیم می‌کنند و از آنجایی که در طول سال‌های اخیر، انرژی سبز به صورت گسترده با اقبال مردمی همراه شده است، مقامات دولتی را مجبور ساخته تا تصمیمات جدی را در خصوص تغییرات آب و هوایی اعمال کنند؛ بنابراین ترامپ نبرد دشواری در راستای نقض تعهدات آب و هوایی، در پیش دارد.

■ پیامدهای خروج آمریکا از توافق پاریس^۱

خروج آمریکا از توافق پاریس، می‌تواند تأثیرات عمیق و مخربی در برآورده شدن اهداف این توافق داشته باشد. خروج آمریکا بنیان‌های مدیریت جهانی تغییرات آب و هوایی را از میان خواهد برد و روند همکاری‌های جهانی را با چالش‌های اساسی که بر اساس بدعهدی شکل گرفته روبرو می‌کند.

۱ - اعتماد نافر جام (تاریخ بدعهدی‌های ایالات متحده آمریکا)؛ ابوذر گوهری مقدم، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ص ۲۳۲.

خروج آمریکا جهانی بودن توافقنامه پاریس را تضعیف می‌کند.

- این توافق عمدتاً به این دلیل از پروتکل کیوتو^۱ - که آن‌هم ناظر به تغییرات اقلیمی است - متمایز می‌شود که تمام کشورهای جهان، اعم از توسعه یافته یا در حال توسعه، در آن مشارکت دارند و این جهانی بودن مشروعیتی را به ارمغان می‌آورد که اثربخشی مدیریت آب و هوا را به طور عمده‌ای افزایش می‌دهد. عدم وجود آمریکا از هر دو موافقت‌نامه، ممکن است، سرنوشت مشابهی را برای توافق‌نامه پاریس رقم بزند.

تشدید فقدان رهبری در مدیریت جهانی آب و هوا

- خروج و شانه خالی کردن از مسئولیت‌های توافق اقلیمی پاریس، از سوی آمریکا، فقدان رهبری در مدیریت جهانی آب و هوا را بیش از پیش تشدید می‌کند. کارشناسان معتقدند که نقش رهبری هماهنگ میان آمریکا، اتحادیه اروپا و چین برای ایجاد توافقنامه پاریس و هرگونه مورد مرتبط با تغییرات اقلیمی، امری ضروری است. بنابراین فقدان یکی از بازیگران اصلی که در صنایع نقش مهمی را در جهان بازی می‌کند، باعث تضعیف جدی این توافق خواهد شد.

برجا گذاشتن سابقه بد برای همکاری‌های بین‌المللی در امور تغییرات اقلیمی

- شانه خالی کردن آمریکا از انجام تعهدات توافق پاریس، سابقه بدی را برای همکاری‌های بین‌المللی در امور تغییرات اقلیمی باقی می‌گذارد. اگرچه بیشتر کشورهای پس از اعلام خروج ترامپ، توافقنامه پاریس را به تصویب رساندند، اما نباید انتظار داشت که تغییرات عمده‌ای در سیاست‌های اقلیمی این کشورها صورت پذیرد؛ چرا که در این صورت، آن‌ها در حالی مسئولیت‌های خود را اجرا می‌کنند که یکی از کشورهای اصلی که منشا تغییرات آب و هوایی است، به راحتی در حال دنبال کردن اهداف خود است. لذا به احتمال زیاد، سیاست‌های در پیش گرفته شده توسط کشورها، دستخوش تغییر خواهد شد. موضوعی که ممکن است، هدف اصلی توافق را حتی غیر قابل دستیابی کند.

قطع شدن کمک‌های مالی آمریکا به کشورهای در حال توسعه برای کاهش تولید آلاینده‌ها

- با خروج آمریکا از توافق پاریس، کمک‌های مالی آمریکا به کشورهای در حال توسعه برای کاهش تولید آلاینده‌ها و سازگاری با تغییرات آب و هوایی نیز قطع می‌شود. در این صورت، این کشورها برای دستیابی به اهداف اصلی توافقنامه پاریس، اشتیاق کمتری را نشان خواهند داد. تامین مالی برای اجرای توافقنامه پاریس ضروری است و تحت عنوان اصل مسئولیت مشترک و مسئولیت‌های مختلف، گنجانده شده است. بر این اساس، کشورهای توسعه یافته ملزم به تامین منابع مالی در کشورهای در حال توسعه هستند. آمریکا، بزرگترین اهداکننده تسهیلات زیست محیطی جهانی محسوب می‌شود که در حدود، ۲۱ درصد از کل سهام مشارکت دارد، لذا خروج آمریکا این توافق را با مشکلات مالی مواجه خواهد کرد.

- در میان هشت اهداکننده کمک هزینه‌های آب و هوایی به کشورهای در حال توسعه (آمریکا، ژاپن، فرانسه، انگلستان، آلمان، هلند، سوئد و نروژ)، آمریکا در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۲، ۹/۶ میلیارد دلار، کمک مالی کرد که نسبت به سایر کشورها بیشتر بوده است.

اقدام ترامپ از بین برنده فرصت‌های جهانی به وجود آمده برای کنترل تغییرات اقلیمی

- اقدام ترامپ ممکن است فرصت‌های جهانی به وجود آمده برای کنترل تغییرات اقلیمی را از بین ببرد. بر اساس مطالعات انجام شده، ده سال آینده، زمان حیاتی برای دستیابی به اهداف توافق پاریس به شمار می‌رود و طی این سال‌ها، آلاینده‌های بشری باید به تدریج کاهش یابند. این بدعهدی را می‌توان موجب از دست رفتن فرصت همکاری بین‌المللی برای کاهش تغییرات اقلیمی عنوان کرد.

- دستیابی به اهداف این توافق، بدان معنی است که مصرف سوخت فسیلی تا سال ۲۱۰۰، باید به میزان کمتر از یک چهارم تامین انرژی اولیه کاهش یابد.

۱ - پیمان کیوتو؛ پیمانی که نشست دسامبر ۱۹۹۷ در کیوتو- ژاپن مورد مذاکره قرار گرفت. این نشست در ۱۶ مارس ۱۹۹۸ افتتاح و در ۱۵ مارس ۱۹۹۵ پایان یافت. این موافقت‌نامه در پی تصویب روسیه در ۱۸ نوامبر ۲۰۰۴، در ۱۶ فوریه ۲۰۰۵ به حالت اجبار درآمد. در نتیجه، در اکتبر سال ۲۰۰۶ تمامی ۱۶۶ کشور، موافقت‌نامه را به امضا درآورده بودند. اندیشکده راهبردی تبیین، ۱۳۹۴/۱۲/۱۰.

تأثیر منفی بر کیفیت و صلاحیت مذاکرات اقلیمی در آینده

- دولت ترامپ قصد دارد تا بودجه تحقیقات مربوط به تغییرات آب و هوایی را به شدت کاهش دهد. در این صورت، نهادهای علمی که مسئولیت مطالعه و بررسی تغییرات علمی را بر عهده داشته‌اند، به مشکل جدی بر خواهند خورد و این کار، بر کیفیت و صلاحیت مذاکرات اقلیمی در آینده، تأثیر منفی خواهد گذاشت. در هر صورت، اگر تخصیص بودجه پیشنهادی ترامپ تصویب شود، بودجه آب و هوایی در چندین سازمان فدرال به شدت کاهش می‌یابد و در نهایت، مذاکرات آب و هوایی و همکاری‌های بین‌المللی در بعد داخلی و بین‌المللی، با شکست جدی مواجه خواهد کرد.

■ آمریکا همچنان عضو کنوانسیون سازمان ملل متحد

جالب این است که آمریکا همچنان عضو کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی باقی می‌ماند و همچنان در مذاکرات آن، شرکت خواهد کرد. وزارت امور خارجه آمریکا در بیانیه خود در تاریخ ۴ اوت ۲۰۱۷، عنوان کرد که «ایالات متحده همچنان در مذاکرات و جلسات بین‌المللی تغییر آب و هوا، از جمله بیست و سومین کنفرانس اعضای کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی مشارکت می‌کند تا از منافع آمریکا محافظت و این اطمینان را حاصل کند که همه گزینه‌های سیاسی برای دولت آمریکا امکان‌پذیر است. چنین مشارکتی، مذاکرات در جریان را که برای راهنمایی جهت عملیاتی ساختن توافق پاریس است، شامل می‌شود.» به عبارتی آمریکا از سویی خود از این توافق جهانی خارج شده است و از سوی دیگر، قصد دارد تا در خلال مذاکرات، کار جهت دهی به اجرا را نیز بر عهده بگیرد.

■ واکنش‌ها به خروج آمریکا از توافق پاریس

تصمیم ترامپ، واکنش‌های متعدد و مختلفی را به همراه داشته است.

مایک پنس: دولت ترامپ با خارج ساختن آمریکا از این توافق بین‌المللی، «رهبری واقعی خود را به نمایش گذاشت». پنس این توافق را «انتقال ثروت از ثروتمندترین اقتصاد جهان به سایر کشورهای این سیاره» نامید. او همچنین اظهار داشت که نمی‌فهمد چرا دموکرات‌ها و لیبرال‌ها در ایالات متحده و در سراسر جهان، در مورد تغییرات آب و هوایی این همه مراقب هستند.

مایک پنس، معاون
رئیس جمهور وقت
آمریکا

کن پکتون، تصمیم «ترامپ» را «شجاعانه» توصیف و عنوان کرد که ترامپ با این کار، باری را از دوش آمریکایی‌ها برداشته است.

کن پکتون،
دادستان کل تگزاس

گوترش، با انتشار بیانیه‌ای ضمن ابراز تاسف نسبت به این تصمیم دولت آمریکا، از آن به عنوان «یکی از ناامیدکننده‌ترین تصمیمات سیاسی» یاد کرد.

آنتونیو گوترش، دبیر
کل سازمان ملل

سران کشورهای
فرانسه، آلمان و
ایتالیا

- سران کشورهای فرانسه، آلمان و ایتالیا با انتشار بیانیه مشترکی به تصمیم واشنگتن برای خروج از توافق آب و هوایی پاریس، واکنش نشان داده و ضمن ابراز تأسف نسبت به خروج آمریکا از توافق آب و هوایی پاریس، تأکید کرده‌اند که این توافق، قابل مذاکره مجدد نیست. - در این بیانیه، امانوئل ماکرون، رئیس جمهور فرانسه، آنگلا مرکل، صدر اعظم آلمان و پائولو جنتیلونی، نخست وزیر ایتالیا، همچنین از این توافق، به عنوان سنگ بنای همکاری میان کشورها با هدف مبارزه موثر و زمان بند با تغییرات آب و هوایی یاد کرده‌اند.

جان کری، وزیر
خارج سابق آمریکا

جان کری از «جهل خودسرانه» ترامپ در برابر این توافق انتقاد کرد و خروج از این توافق را تصمیمی «خود تخریب گرانه» توصیف کرد و تأکید کرد که «این تصمیم به از دست دادن بی سابقه نقش رهبری آمریکا منجر می‌شود و نفوذ و مشاغل ما را کاهش می‌دهد و باعث می‌شود تا سایر کشورها نیز از حل مسائل موجود بشریت سرباز بزنند». «چنین اقدامی آمریکا را در حالی منزوی می‌کند که تا پیش از این، تمام تلاش خود را برای متحد کردن جهان کرده بود.»

بهرام قاسمی،
سخنگوی وزارت
امور خارجه ج.ا.ا

«عدم پایبندی به تعهدات توافقنامه پاریس از سوی دولتی که دومین تولیدکننده گازهای گلخانه‌ای و از آلوده کننده‌ترین کشورهای جهان است، غیرقابل قبول بوده و تقبیح می‌شود. جامعه جهانی باید دولت جدید آمریکا را به اجرای دقیق و کامل تعهدات بین‌المللی آن کشور وادار نماید». «به اعتقاد جمهوری اسلامی ایران، خروج غیرمسئولانه دولت آمریکا به عنوان یکی از بزرگ‌ترین کشورهای انتشاردهنده گازهای گلخانه‌ای در جهان، رافع مسئولیت تاریخی این کشور در قبال تغییرات اقلیمی ناشی از انتشار گازهای گلخانه‌ای نخواهد بود.»

■ کلام آخر

به طور کلی خروج آمریکا از توافق اقلیمی پاریس که همه جهان در آن مشارکت دارند، به عنوان بدعهدی دیگری دیده می‌شود که در راستای منافع آمریکایی‌ها قابل تعریف است. بدون شک این توافق بدون حضور آمریکا با چالش‌های عمده‌ای، روبرو خواهد بود؛ اما نکته مهم‌تر این است که آمریکا بدون در نظر گرفتن اصول اخلاق بین‌المللی، به راحتی از این پیمان مهم بین‌المللی خارج شد و به نظر کارشناسان، سنگ بنای وفای به عهد در جهان را بیش از پیش لرزان ساخت. با بررسی دلایل خروج آمریکا به نظر می‌رسد که نتوان توپ را فقط در زمین ترامپ انداخت و در خارج شدن آمریکا سایر بازیگران سیاست داخلی آمریکا نیز مشارکت داشته‌اند. در واقع می‌توان خروج آمریکا از یکی دیگر از معاهده‌های بین‌المللی را گامی دیگر در استمرار بدعهدی‌های سران این کشور عنوان کرد.